

Numerul 18.

Oradea-mare 3/15 maiu 1898.

Anul XXXIV.

Andrei Mureșianu.

— Cetită la serbarea literară din 20 martie an. c. a casinei române din Blaș.

Cu pietate voi reimprospătă memoria celui mai mare poet român din Transilvania, ale cărui idei pătrunseră ca fulgerul inimile tuturor Românilor; al cărui glas puternic străbătă munți și văi, lăsând după sine, în colibe și saloane, pretotindenea echouri neîntrerupte, dorul ferbinte de libertate al neamului seu încătușat; cu pietate voi reaminti pe scurt memoria celui mai mare bard național de la 1848; memoria lui Andrei Mureșianu, a cărui dor și sentimente au fost dorul și sentimentele tuturor Românilor din timpul seu și dorul și sentimentele noastre ale tuturor Românilor de azi.

Ferice de bărbatul, carele pătuns de înălțimea chemării sale, și-a deslețat splendid problema vieții, pentru că memoria aceluia nici odată nu se va șterge din inima următorilor sei; acela are drept la laurul verde, la coroana nemuririi. Ce mărețe, ce sublime idei stărnește în noi memoria unui astfel de bărbat, care liber de interese per-

sonale, singur pentru ajungerea, realizarea unui scop înalt, de a-și vedă neamul seu liber în liber pământ, și-a sacrificat întreagă viața sa din tinerețele sale și până la mormânt, luptându-se cu toate greutatele, cu câte numai se poate luptă un muritor, voind să lase următorilor sei un exemplu demn de urmat, prin care

să vadă cu toții, că este ceva pe fața pământului, ce nu se poate încătușă, nici stărpi, numai cu viața de odată, — și aceasta este tăria și constanța firmă a inimii de bărbat.

Frumoasă e viața, când se înalță din sfera de toate dăile și-și îndreaptă pașii cătră un scop măreț, de care milioane se interesează! Frumos e, când cineva își implinește misiunea cu conștiința curată între impregiurări favoritoare ori desastroase! Dar, ah, de câte ori nu află contact rece mâna, care îmbrătoșează cu căldură; de câte ori nu se cufundă luptătorul în mijlocul carierei sale, necompătimit și neajutat de nime! Dar în deșert! Căci soarta fatală n'are favoriții sei; ea are numai instrumente și tot cursul seu și-l îndreaptă cu nepăsare față când de unii, când de alții. Ea de multe ori, după decursul mai multor ani, face să resară planta în toată frum-

ANDREI MUREȘIANU.

seța sa, din semënța ce se vede aproape pierită, dar atunci când cel ce a aruncat semënța în deșertul presintelui, singur pentru aparența dubie, mai mult nu este în viață, ci singur mormântul îi mai există!

Aceste cugete se nasc în sufletul meu, când voiesc a reinprospăta memoria aceluia, care la știut vorbi prin lira sa farmecătoare inimilor tuturor Românilor. Și el a fost un instrument în mâna sorții. Și el numai în cunoașterea valorii faptelor sale și în sentimentele curate și-a aflat mângăiere contra greutăților timpului și contra vitregiei vieții, cari l-au sbuciumat și apăsător până la moarte.

N'ar trebui, ca să arăt un tablou trist și plin de amărăciune; ar trebui să dau uitării în Mureșianu pe omul suferințelor și să reproduc singur pe literatul, pe poetul încoronat de succese, precum produce artistul statua de marmoră, gata, ca să o putem decora cu lauri și cu flori. Dar inima de român nu me lasă să ascund suferințele.

Arare ori se întemplă, ca începutul bun și frumos, să nu pretindă cele mai mari sacrificii. Fatalitatea aceasta n'a voit să facă excepțiune nici cu Andrei Mureșianu. Cu toate aceste el este un model al Românilor, cu care totdeauna ne putem mândri, căci el ne-a lăsat în operele sale de valoare patriotism curat, idei înălțătoare și tesauri neprețuiți. El a fost unul dintre acei bărbați ai națiunii române, cari s'au jertfit cu totul pentru luminarea neamului lor. Scopul, pentru a cărui realizare s'a luptat întreagă viața, dimpreună cu alți contemporani ai sei binemeritați pe terenul muselor, cât și pe cel politic național, cu atâta energie, cu atâta entuziasm, a fost deșteptarea poporului român din somnul de moarte al neștiinței despre ființa sa.

Știut-a el bine, că poesia, cu puterea ei farmecătoare, este arma cea mai puternică, cu care toate se pot cuceri. Căci poesia însuflă tărie celor slabi, constanță celor esitători, curaj celor fricoși, mângăiere celor desperați. „El a cântat în poeziile sale, — dice Vas. Gr. Pop — numai dorința națiunii române, numai durerile ei, numai suferințele cele injuste și meritul de a se elibera de ele. Dreptul firesc invocat de el în poeziile sale a făcut să amuțască toți inimizii națiunii române, a făcut să se deștepte în Români conștiința națională și datoria de a și-o apără chiar și cu viața. De aceea numele lui va fi nedeslipit de renașterea Românilor și celebrat în toate serbătorile libertății naționale“. („Conspect etc.“ vol. II pg. 153.)

Nu voiesc, onorați auditori, a arăta deplin frumusețile creațiunilor prețioase ale marelui nostru poet, nu voiesc a caracteriza pe larg măreața lui activitate, dezvoltată la altariul muselor, ori pe terenul politic național, căci impregiurările nu-mi permit: ci voi aminti numai câteva trăsături din viața bardului nostru național; voi aduce numai câteva exemple pentru dovedirea talentului seu poetic plin de tărie și entuziasm.

Familia, din care și are poetul nostru originea, este o familie veche românească, a cărei tradiție ne duce cu firul ei obscur până în Maramureș, și aduce de colo patru frați Mureșiani nobili, și-i așează în părțile nordice ale Transilvaniei, în comunele Rebrisoara, Nimigea și Feleaca și în Jencini de pe câmpie. Aceste se întemplă firește în un trecut îndepărtat, ale cărui margini obscure tradiția nu le poate satori.

Din descendenții acestor patru frați Mureșiani își ia originea și familia Mureșiană, care a dat națiunii

române pe Andrei Mureșianu. Familia poetului nostru este așa dară ramul unei familii vechi nobile, a cărei trupină se înrădăcinează în falnica patrie a Dragoșidilor, iar odraslele ei mărețe au dat mai multe podoabe Ardealului nostru.

Poetul nostru s'a născut în cetatea liberă regească Bistrița în comitatul de același nume, în ziua 16 din februarie anul 1816. Părintele seu a putut fi om isteț și întreprinzător; e probabil, că chiar spiritul acesta întreprinzător îl îndeamnă să se mute de la sat la oraș, unde trebuie să aibă destulă încredere în sine, ca să-și ducă întreprinderea bine și cu câștig. Aici în Bistrița are o moară pentru scoarță de argăsit, care moară chiar și până în ziua de azi încă mai stă dimpreună cu casa natală a poetului nostru, care înse aji se află într'o stare de tot desolată și ruinată și se întrebuițează ca un fel de șură.

Tatăl poetului, afară de Andrei, mai avea încă doi fii pe Stefan și pe Vasilie. De și se luptă cu multe greutăți, cu multe neajunsuri, totuș părintele deștept și iubitor de fiii sei, își propuse ca să le deie o creștere aleasă, de aceea în lipsă de școală românească, le și cuprinsese un grănițar cu carte, pe Dănilă Dobaș din Valea Rocnei, ca să-i învețe a scrie și a ceti.

Stefan așa se vede eră mai neglijent și mai puțin talentat, căci nu departe o duse, totuș își câștigă atâte cunoștințe, ca să poată fi cantor, în care calitate mai mult timp servi la biserica gr. cat. din Bistrița. Iar Andrei mai ager și mai talentat continuă mai departe cu învățătura.

Pe tatăl seu îl pierde încă în fragedă copilărie. O pierdere aceasta, care-l face de mic a gustă din poacalul suferințelor, de care și mai târziu atâta parte a avut. Dar mamă-sa, Eftimia, femeie deșteaptă și tare la spirit cum eră, de și își pierdă pe soțul seu de timpuriu, nu-și pierdă încă curajul de ai da fiului seu o creștere cât se poate mai bună.

După ce Andrei învășase a scrie și a ceti, cercetă școalele normale din Bistrița, în cari se distinge băiatul și prin purtare bună și prin studiere. Un îndemn acesta pentru văduva sa mamă, ca să nu o slăbească speranța pentru binele și fericirea viitoare a fiului seu. Continuă cu școala lui Andrei și din an în an crescându-i bucuria de mamă la purtarea și progresul lui, nu pregetă a prestă pentru el ori ce sacrificii, ce i le concedea starea materială.

Și băiatul vesel, dar serios, fraged la ani, dar dezvoltat la minte, din normele sașilor ajunge în gimnasiul piariștilor, condus pe acel timp de directorul Inocențiu Greschner, unde, precum ne arată protocoalele din acei ani ale gimnasiului din Bistrița, pe Andrei Mureșianu purtarea și studiile îl distingeau dintre atâția alții în toate clășile de a rëndul, fiind totdeauna unul dintre cei mai de frunte elevi: o singură dată cu prima și totdeauna cu *eminiența*.

După absolvarea studiilor gimnasiale cu un succes atât de frumos, la îndemnul unui preot și al protopopului Maior de la Bistrița, plecă la Blaș, la acest glorios centru al Românilor, ca să studieze și cursul filosofic. Aici fu ajutorat de Nicolae Marcu, profesor la cursul filosofic și se mai împărtăși și din fondul de pâne, după cum ne arată informațiunile de pe acel timp.

(Va urmă.)

IOAN RAȚIU.

Om prefăcut.

*Când i-am mințit, că nu-l iubesc,
Om prefăcut,
El mi-a crezut.*

*Dar când veđui, că mi-am făcut
O rană 'n piept,
Eu i-am spus drept,*

*Că îl iubesc, dar el vedeți,
Om prefăcut,
Nu mi-a crezut.*

ELENA DIN ARDEAL.

A u r i . . .

(Urmare.)

VII

Nu eră grecul mulțămît de copilul lui. Nici nu eră mândru cum ar fi trebuit să fie cineva cînd are un copil ca Petru.

De cuminte ce eră și blînd la vorbă, satul îl ținea învățat mare. Bătrînul inșe se temea să nu-i fi stricat mîntea atîta învățtură. Prea eră palid copilul și mereu dus pe gînduri.

Numai Ana eră făloasă ca nimeni pe lume. Cînd îl vedea așá svelt, frumos, cu chipul lui alb, distins, inima i se umplea de o fericire neasemănată.

— Copilul meu!

Ar fi dorit ca vacanțele să țină în veci, mereu să-l aibă înaintea ochilor și iar par că ardea de dorință să-l vadă iar pornit la drum.

Ion eră om dîrz, cicălit, și poate supărase băiatul cu vorbe grele.

— Ție ți-e urit acasă, Petre, îi dîse într'o ți apropiindu-se de el pe cînd ședea singur afară în cerdac tăcut, cu privirea rătăcită spre vale.

Tinerul tresări.

— Nu, mamă, nu mi-e urit, dîse el zîmbind. Apoi se sculă, își luă pălăria și eși în livadă.

Ana se uită în urma lui nedumerită.

Apoi intră iar în casă să-l întrebă pe bărbatu-seu, ce a avut ieri cu Petru?

Grecul dete din umeri.

— Ce să am? n'am avut nimic. Da n'o să umblu cu pocloane în urma lui.

— Dar nu te întrebă ce-o fi avînd băiatul? Nu veđi cât e de perit de câteva ȓile. Nici mîncare nu-i mai trebe, nici somn pacînic nu are. L-am auđit și astă noapte suspinînd de mi se rupea inima.

— Ia lasă, muier, nu te mai bocî atîta; ce o fi avînd o să-i treacă... Tu ești de vină. Ți-am spus eu: lasă copilul acasă, lîngă noi, căci dacă-l dai la școli mari n'o să-i mai placă să stea între oameni de seama noastră. Îi dă zor să plece!

— Să plece? Unde?

— Vrea să se ducă iar la Pesta chiar de acuma.

— Și dta ce i-ai spus?

— Că nu pot să-i mai dau bani de cheltuială.

— Ei, că și dta... Iar începi cu vorba asta. Dacă îți pui un gînd, nici Dumnezeu nu ți-l mai scoale din cap. De ce să nu-i dai bani?

Grecu se apropie de nevasta sa și o apucă de umeri.

— Taci, Ano, nu strigă așá tare cînd vorbești de bani... Tu nu știi...

— Ba știu, strigă Ana smucindu-se, știu că ești sgărcit și reu la suflet! Nu ți-e milă de el, par că n'ar fi copilul dtale. Nu veđi că se usucă pe picioare?

Nevasta grecului începă să plîngă acoperindu-și fața cu șorțul.

Bărbatul ei se uită lung la ea, dete din cap și dîse:

— Ano, tu o să veđi pe dracu, dacă nu-ți stăpânești inima. Tu nu știi că se vorbește în sat...

Ana tresări,

— Ce se vorbește în sat?

— De bani, șopti grecul, de banii ăia...

— Cum? întrebă ea speriată.

— Stai nițel să-ți spun. Tu îl știi pe Luca bălanul, care a fugit de la curte după moartea bătrînului Nistor...

— Ei, și ce-i cu el?

— S'a băgat de porcar în pădurea Șilinghiei. L-am întîlnit la tîrgul din Buteni.

— Și-apoi?

— Uite cum eră. Stăteau la o masă în cărciumă doi oameni de la noi. Mihai al Mărinei și Pavel al Ciurului. Amîndoi băuseră mult. Eu eram gata să plec, căci se inserase; dar apucasem să mînînc ceva. Mihai își vînduse juncanii; Pavel nu vînduse nimic; și cînd cărciumarul veni să ceară banii bînturei de la Pavel, omul n'avu de unde plăti. Remase să plătească Mihai, căci de la el se îndemnase Pavel la atîta bîntură.

„Mihai se codiă. Dîcea că notarășul nu-l mai așteaptă și îi trebe banii să plătească birul.

„Cărciumarul făcea gură, de se adunase tîrgul tot. Mihai cu Pavel gata să se ia la bătaie.

— „Hai mîi grecule, auđii de odată un glas, hai de plătește tu, că la tine sînt galbenii cei mulți!“

— Cine dîcea?

— Cine? Luca.

Grecul tăcu și se uită țintă în ochii nevastei sale.

Ana eră galbenă ca ceara.

— Și dta ce-ai dîs?

— Ce să dîc, n'am dîs nimic; inghețasem pe scaun. Oamenii se uitau la mine și Luca rînjîa ca un căne. Îmi eră frică să nu mai întindă vorba. Am plătit rachiul lui Pavel și am plecat.

Ana remase gînditoare. Se aședă pe un scaun și stătă multă vreme nemișcată, cu ochii în pămînt.

Deodată se insenină. Ridică capul cu trufe ca și omul care și-a făcut o socoteală bună și nu se mai teme de nimic.

— Ei, și de asta să nu mai umblăm la bani? întrebă ea.

— Poate te-o fi veđut Ano, nu poți să știi.

— Nu m'a veđut, căci plecase la Brustureni. Nu m'a veđut nimeni, loane.

Grecu dete din umeri.

— Eu dîc să ne păzim bine, muier. Oamenii din sat vorbesc: Oare de unde are grecul atîția bani, de-și ține copilul la școalele cele mari din Pesta?.. Și dacă măria-sa ar auđi ceva...

— Ei, lasă . . . La ce ne folosesc banii dacă nu-i putem scoate nici pe seama lui Petru?

— Taci din gură, Ano. Baniii sînt bani, ise Ion Bisorca. Galbenii nu ruginesc. Nu te pripi. Petru are destulă invęțătură și o să-l fac eu notarăș la noi în sat . . . Așă cum ic. Tu ai minte de muierę și nu te șcii păzi de primejdie. Dar du-te de veți de vacă, căci uite vine ciurda.

Ana eși repede din casă, alergă să deschidă porțița, apoi puse zăvorul pe ușa grajdului, prin care vițeluşa flămândă își scosese capul mugind.

VIII

În acest timp, colo în dumbravă tinerii se regăsisiau la obicnuita lor întelnire.

— Norocul meu . . . șopti Cornelia cu gîndul la vorbele mamei sale, coborînd în jos spre vale.

Plouase peste i și seara eră ręcoroasă. Iarba eră udă, dar ei nu-i pásă; îi eră frică numai că el nu va veni.

Dar cum eră să nu vină, cînd ea îl rugase așă de mult, cu ochii plini de lacrămi?

— Veți, nici eu n'am nici o bucurie în lume, ise ea.

El remăsese un minut pe gînduri. Apoi se părü că o înțelege . . .

Acum, mergeau pentru înteia oară la braț. Eșiră din dumbravă și trecură peste puntea cea îngustă care se legăná sub picioarele lor. Ajunseră, nici ei nu șcieau cum, în fața pădurii.

Cornelia se opri.

— Nu voiu să merg în pădure!

Petru zimbì.

— Te temi? De ce te temi?

Ea se strînse de brețul lui.

— E întuneric. Nu veți umbra ce deasă e?

— Dar sînt fragi multe și viorelele sînt așă de frumoase acum după ploaie.

— O să-mi culegi?

— Pe toate cîte sînt în pădure.

— O, îți mulțamesc.

Cornelia ridea, cum rfd copiii cînd li se fągădușce o jucărie.

Cine nu cunoașce farmecul pădurii în mieđ de vară și în mieđ de i cînd raza soarelui cald străbate prin frunzișul copacilor și pune pete aurii pe pămîntul inveluit de mușchiu, de flori și frunze căđute?

Dar după apus de soare pădurea e tăcută și tristă și vestirea nopții care se zăreșce din fundul ei, e mistică și înflorătoare.

— Să nu mergem mai departe, ise Cornelia oprindu-se în loc. Uite, sînt și ací viorele.

El se uită în fața ei cu ochii lui calđi, plini de simțire.

— Dacă m'ai iubi, ai veni cu mine pînă în fundul lumii și nu te-ai teme de nimic.

Ea se roși și nu respunse.

— Me iubești? șopti el. Cornelio, mai spune-mi: nu te joci tu cu mine?

Cornelia se uită cu un fel de spaimă în ochii lui.

— De ce nu-mi vorbești lămurit? Vrei să affi a mea? . . . Nu poți? Spune?

Cornelia își mușcă buzele într'o vorbă, dar glasul îi eră sugrumat.

El o lăsă de braț.

— Nu te silesc. Dar lasă-me atunci!

Ea se legăná pe picioare.

— Nu pot . . . îngănă și îi întinse amêndoue mînilę. Te iubese . . .

El o cuprinse de mijloc, pe cînd ea plîngea încet.

— Me iubești, cu adevărat? Dragă . . . dragă, șoptiă el, sărutând lacrămile de pe fața ei.

Copila se lipiă tot mai mult de peptul lui, pe cînd Petru sărutá perdut buzele ei roșii cari ardeau ca atinse de foc.

(Va urmá.)

CONSTANȚA HODOȘ.

Figura ei . . .

(După H. Heine.)

*Cum tremură figura lunii
În valul mării furios,
Pe cînd ea lunecă senină
Pe arcu cerului în jos —*

*Așă și tu, neturburată
Călătorești iubita mea,
Și dacă 'n inima mea tremuri
E fiind-că tremurá doar' ea! . . .*

C. XENI.

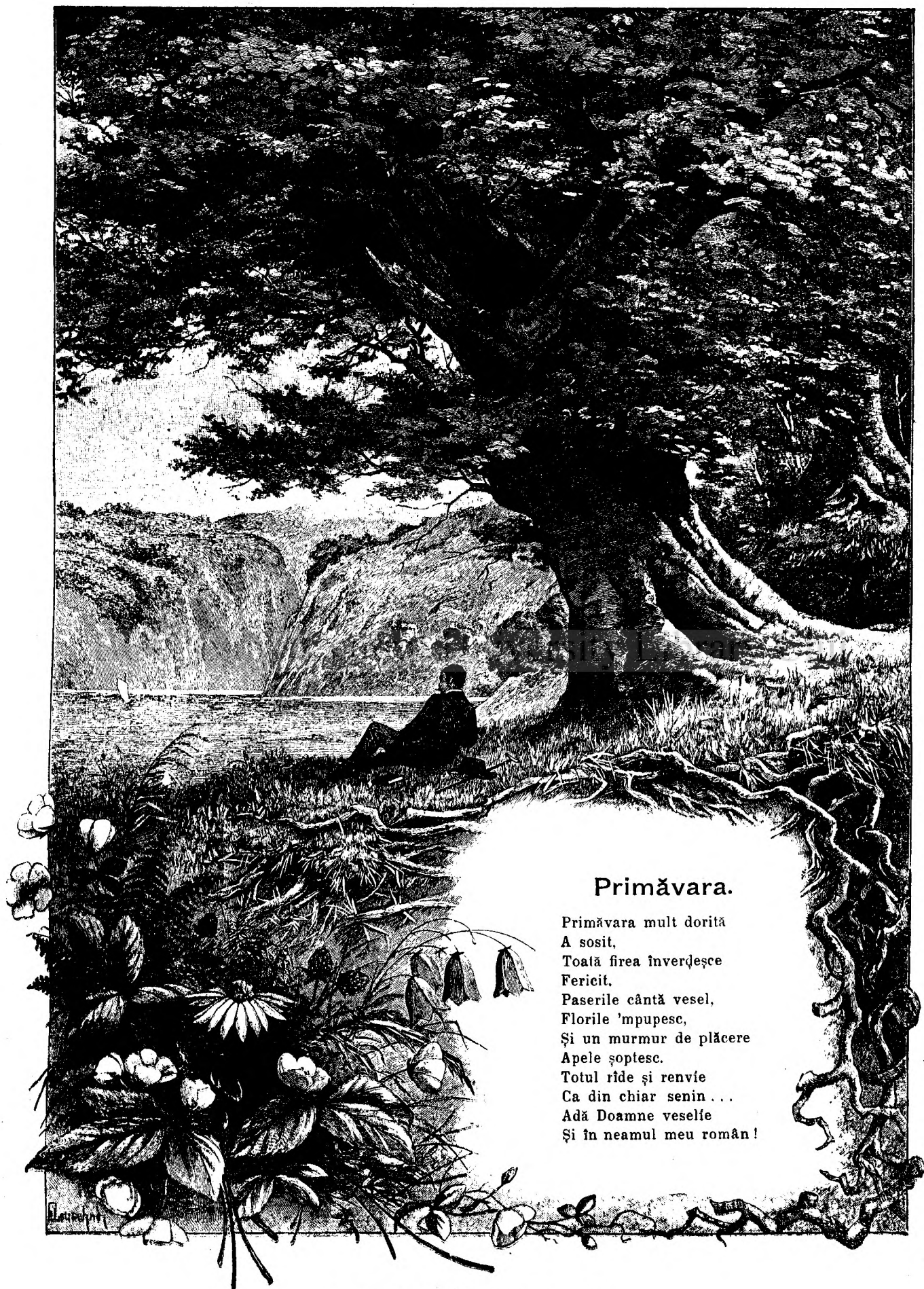
Schite din Italia.

Neapol.

(Urmare.)

Cît despre originea istorică acestui oraș, aceea se pierde în trecutul îndepărtat neguros. B. Pellerano ice, că tot ce se afirmă despre originea Neapolului e numai o coniectură. Numele se ice, că și l-a împrumutat de la sirena Parthènope, care eră o divinitate feniciană. Și că odinioară constá din doue cetăți grecești: Palaeopolis (cetatea veche), și Neapolis (cetatea nouă.) Numirea din urmă a prevaleat doborînd pe cea dintei, și așă i-a ramas numele de Neapolis. Atata e constatat, că cu 300 ani înainte de Chr. Neapolul a fost un renumit oraș grec, ceea ce se deduce de acolo, că nu odată, săpând pentru fundamentul cutăruiva case, s'au aflat table cu inscripțiuni din acel timp. E constatat și aceea, că eră un loc însemnat pentru distragere al Romanilor vechi și al multor împărași romani. Pétrionius, care s'a născut aici, vorbeșce despre Neapol, ca despre un loc de depravare. Pe timpul căderii împărăției romane, eră însemnat pentru teatrele sale și ca un loc de distragere și delicii.

În an. 326 d. Chr., cu ocasiunea resbelului II samnit, a fost ocupat de Publiciu Philo și de atunci a ramas în continuu sub potestatea romană, ca oraș înfloritor grec. Goții ostici încă l-au ocupat, de la cari în 536 a ajuns în mînilę lui Belisar; de atunci făcea parte din exarchat, pînă ce l-a ocupat Roger II, care în 1130 s'a încoronat de rege al Siciliei.

Primăvara.

Primăvara mult dorită
A sosit,
Toată firea înverdește
Fericit,
Paserile cântă vesel,
Florile 'mpupesc,
Și un murmur de plăcere
Apele șoptesc.
Totul rîde și renvie
Ca din chiar senin...
Adă Doamne veselie
Și în neamul meu român!

P R I M Ă V A R A .

Încă o poveste, care e una dintre cele mai interesante și mai prețuite pentru neapolitani. În secolul XIII trăia în Neapol un bărbat cu numele Cicho, care ducea o viață foarte retrasă, petrecând tot acasă între cărți și între o mulțime de oale; tot în aceea își sfărma capul, că cum ar pute să ferească poporul neapolitan. Poporul știe povestii lucruri de minune despre el, Cicho le știe toate, dar nu reflectă la ele. A și descoperit odată un fel de mâncare, cu care cugeta că va pute fericii poporul. Secretul nu-l știe nime altul afară de el și bucătarul seu, acesta avea inse o soție, Jovanella, care în continuu îl șicănă să-i spună și ei secretul, promițându-i că nu-l va tradă. Bucătarul, ca să aibă pace cu muierea, i-a tradat secretul stăpânului, și tocmai pe timpul când acela se sbuciumă ca să-și perfecționeze invențiunea. Nici nu i-a trebuit mai mult femeii, de loc a și spus bucătarului din curtea regelui, acesta pregătind mâncarea cea până acolo necunoscută, a pus-o pe masa regelui, care a lăudat-o foarte, premiându-l atât pe bucătar cât și pe Jovanella, și fiind că de câte ori gustă din mâncarea aceasta se simțea foarte fericit, de aici a numit și mâncarea cu cuvântul „macar“, ce însemnează fericit, și din „macar“ a devenit „maccaroni“. Luând Cicho știre despre tradarea secretului, în desperare și-a sfărmat oalele și instrumentele și a ars toate cărțile, apoi a plecat în lume, — s'a tot dus și nici că s'a mai rentors. Atunci poporul știe, că l-a dus diavolul, dar n'a nimerit-o, pentru că Cicho de loc n'a putut fi în alianță cu necuratul, de oare-ce maccaroni și ași ferecește poporul neapolitan, și-l va fericii și în viitor. Asta ar fi legenda mâncării predilecte a neapolitanilor, a maccaroniului, pe care am aflat-o în cartea Matildei Serao, citată mai sus.

Posiția Neapolului ofere tot ce natura poate avé mai plăcut și mai încântător, în câtva se poate compara cu ceea a Constantinopolului, posiția și nu alta a inspirat vechiul proverb: „Voir Naples et puis mourir“! În forma unui amfiteatru se estinde de alungul mării tirhanice pe mai multe coline, cari toate tind o panoramă variată. Suburbiele Neapolului sânt: Vomero, Posilippo cu un tunel grandios Fuorigrotta, Miano-Mianella și Piscino-Marianella. Din Neapol se ofere un prospect încântător spre Vesuv, insula Capri, Ischia și Procida.

Casele în Neapol peste tot sânt mari, cu câte 3—4 caturi, cu ferestri înalte, având mai fiecare mai multe balcoane. Stradele sânt pardosite cu lespeși de petri vulcanice. Mai însemnate sânt: Via Roma (Toledo), lungă mai bine de doi km. Se începe la palatul regal și duce până la piața lui Dante. Aici e centru orașului, drept ce aceasta e una dintre cele mai cercetate și mai bogate strade, cu o mulțime de prăvălii elegante și cu magazine de bijuterii și alți articlii de lux.

Via di Chiaia, se începe în piața S. Ferdinand și traversând piața Martirilor conduce până la Riviera di Chiaia, unde se află casa senatului și o frumoasă grădină publică. Aceasta din urmă se estinde din partea occidentală a orașului, unde e cartierul aristocraților, până la mare, unde se află promenada de asemenea mare. Mai sânt apoi: Santa Lucia, Via Partenope, Via del Duomo, strada Salvator Rosa, Corso Vittorio Emanuele, Corso Garibaldi șcl.

Din cauza scurțimei timpului petrecut în Neapol, n'am putut cercetă toate locurile însemnate. Dintre cele 260 biserici ce se află aici, abia câteva am văzut,

dintre cari mi-am notat în locul prim: biserica Dominicanilor, lângă biserică eră odinioară claustru, care ași servește de carcer. Aici în claustrul acesta a trăit S. Toma de Aquino, Dr. Angelicus. S'a zidit în secolul al XIII, și e una dintre cele mai frumoase biserici, constă din trei năi având 27 capele și 12 altare. Mai remarcabilă e capela del Crocifisso. Pe altarul principal e aședată sub o perdea crucea înaintea căreia a scris S. Toma. Tradițiunea ne spune, că în momentul când ș-a terminat scrierea despre S. Eucharistie, ar fi aușit un glas, care i-ar fi șis: „bene siripsisti de me Thoma, quam mercedem recipies“? La ce ar fi respuns: Non aliam nisi te. (Bine ai scris despre mine Tomă, ce resplăta vei dorii: Nimic altă decât pe tine.)

Biserica S. Ianuaru, numită Il duomo (catedrala), s'a edificat în an. 1272. Are doue capele mari, una e Capella del tesoro, al S. Ianuaru, care e foarte bogată. Aceasta s'a edificat în an. 1527, e capelă votivă, din motivul că atunci a fost năpăstuit orașul o peste teribilă, și întru aducerea aminte, că orașul s'a mântuit de peste, s'a ridicat capela mult sumptuoasă și plină cu tesaure de preț fabulos.

Patronul orașului e S. Ianuaru, căruia i s'a ridicat și o statuă; și e de notat, că poporul neapolitan fiind de la fire cam pripit și injurător, injură în fel și chip, numai pe S. Ianuaru nu-l pomenește în veci în deșert, fiind convins că prin întrevinerea lui în anul amintit a scăpat orașul de peste, iar cu alta ocaziune când Neapolul eră amenințat să fie cutropit de lava Vesuvului, mitropolitul a eșit cu procesie afară din oraș implorând cu întreg poporul ajutorul lui Dșeu, prin întrevinerea S.-lui Ianuaru; — a scăpat și atunci de perire. Prin urmare, patronul nici odată nu s'a uitat de orașul seu. Aceste sânt motivele principale, pentru cari aici se cinstește și venerază atât de mult S. Ianuaru. Tot aici, în capela din cestiune se păstrează într'un tub de sticlă sângele închiegat a S. Ianuaru, care sânge în lunile maiu (6), septembrie (19) și decembrie (16) din fiecare an devine fluid. Relievia aceasta de mare preț și venerațiune înaintea neapolitanilor, n'am văduț-o, dar am aflat-o descrisă și mi s'a enarat despre ea în Neapol.

Biserica Sta Anna dei Lombardi, este o basilică cu o nae și cu mai multe capele pompoase, s'a zidit în veacul al XV. În claustrul benedictinilor de lângă biserică ș-a aflat în an. 1588 asil, fiind bolnav, Torquato Tasso.

Dintre edificiile profane mai remarcabile sânt: Castello dell' Ovo, care se înalță pe o mică insulă ce se estinde ca o stâncă uriașe în golful Neapolului. Așă cum e ași, a fost zidit în timpul subregelui spaniol Don Pedro de Toledo; Castello Nuovo, lângă portul strategic, s'a edificat în secl. al XIII din porunca alui Carol de Anjou și Castello Sant'Elmo din secolul al XV. Teatrul San Carlo, edificat în an. 1737 de arhitectul Carasale Angelo, e cea mai grandioasă operă în toată Italia. Galleria Umberto I (1888), zidită după planul arhitectului di Mauro, are o cupolă imposantă construită din fer și sticlă. Se șice că ar fi costat 28 milioane lire. E asemenea celei din Milano, de care ne-am ocupat la locul seu, dar asta e mai bogată și mai splendidă în decorațiuni. Ambele aceste galerii formează un ce unicum de acest genre în toată Europa.

În villa municipale, care e un fel de grădină publică, se află Aquarium neapolitanum, e unul dintre cele mai frumoase și mai interesante aquarii, l-a fondat profesorul german A. Dohrn și formează o sta-

țiune zoologică, care conține în 22 bazine o mulțime dintre cele mai interesante specii de pești de formă fantastică, crustacee, reptile, painjini de mare, echinoderme, molușce, broaște țestoase, ascidii, actiniile, sponghii, și câte altele, toate din marea Mediterană. În scurt, aici veți viața ce se petrece în fundul mării.

Museul național sau bourbonic, este unul dintre cele mai grandioase și mai bogate muzee din Europa. Tot ce s'a descoperit mai prețios și mai remarcabil din punct de vedere științific, între ruinele aduse la lumină în Pompei și Herculeanum, s'a transportat și așezat în muzeul din Neapol. Când am intrat prima dată în muzeul acesta, am cumpărat o carte de D. Monaco, ce poartă titlul: „Guide general du Musée national de Naples“, în care numai înșirate sunt obiectele de artă ce se află aici, și totuș cuprinde 300 pagini; dar dacă toate aceste ar fi descrise, câte pagini ar cuprinde atunci? — de sigur, că ar forma mai multe volume. Și dacă nu s'a luat voie Monaco să le descrie în detaliu toate acestea, care de sigur că mult timp a trebuit să petrecă aici, atunci cu atât mai puțin o pot face eu aceasta, care numai o plimbare am făcut în acest muzeu vestit. Îmi iau așa dară voie nu mai a înșira aci unele dintre cele mai celebre obiecte de artă, pe cari le-am privit cu atențiune, fiind că și de altcum vom fi nevoiți a ne reîntoarce la muzeul acesta și atunci când ne vom plimba pe stradele orașului desgropat, ce se numește Pompei. De loc la intrare, în vestibul sunt două statue colosale: Alexandru Sever de a dreapta și Geniul poporului roman în stânga. Cele mai multe sale din parter sunt pline cu picturi antice al fresco din Pompei. Toate acestea sunt de o valoare neestimabilă, pentru că ne ofer o serie de tablouri de diferite genuri din anticitate: peisaje, scene mitologice, animale, fructe șcl.

Dintre picturile așezate în diferite sale notăm următoarele: Alceste și Admet, două tablouri, cari reprezintă pe Alceste cum își sacrifică viața pentru salvarea soției sale Admet. Teseu, învingătorul Minotaurului, încungiurat de patru tineri atenieni, destinați ca să fie devorați de Minotaur; e un tablou mult estimat pentru frumuseța coloritului și a compoziției perfecte. Alte două tablouri reprezintă pe Ariadne abandonată de Teseu și pe Ariadne dormind. Oreste și Pilade înaintea lui Eghist și a Clytemnestrei. Un tablou mult interesant reprezintă sacrificarea Ifigeniei, apoi Ariadne și Bachus, Io și o mulțime de tablouri etrușce.

Colecțiunea epigrafică din Campania cuprinde o mulțime de inscripțiuni grece, latine, italiene și creștine. Cele italiene sunt interesante fiind scrise în dialectele vechi italiene. Multe dintre cele creștine se țin a fi apocrife.

Din numărul imens a statuelor mi-am notat: Venus de Capua, ce reprezintă o frumusețe ideală. Hercule de Farnese, ce se află într'o sală separată, ne reprezintă o întreagă istorie. Dyrce a amăgit pe Lycus soțul Antiopei, care cu ajutorul fiilor sei se resbună, legând pe Dyrce de coarnele unui taur; pentru ca astfel să fie transportată printre stâncile de pe muntele Chite-rou, și să piară acolo; un câne alergând în ajutor, atacă taurul.

Toate figurele acestui grup sunt de mărime naturală, tot ce ar fi de criticat în ele, corege și acopere nimbul anticității. Privindu-le, le admirăm și dicem că sunt frumoase — admirabil de frumoase. John Bell contestează perfecțiunea esactă a autonomiei în statuele acestui grup. Acest chef-o'deuve de sculptură

greacă e uvrăgiul sculptorilor din Rhodus Apollonius și Tauriscus, și după cum afirmă Pliniu, a fost adus la Roma de Asiniu Pollio.¹ S'a aflat în Thermele lui Caracalla. Aceasta grupă cioplită din marmoră, e probabil că în epoca lui Caracalla a fost restaurată și sub domnia pontificelui Paul III, M. Angelo a așezat-o în palatul Pharnese, de unde în an. 1786 a fost adusă la Neapol.

În sala I, II, III și IV sunt o mulțime de picturi indiene, referitoare la théogonie, idoli și vase japoneze și șinese. Inscripțiuni latine funerari din seclii primi ai creștinismului, descoperite în catacombele din Neapol, Puteoli și Cuma.

În sala V un altar de granit, dedicat zeiței Isis, în stil egyptian, zeița Isis și o mulțime de statuete în marmoră, toate imitațiuni în stilul egyptian. În sala VI se află între alte multe obiecte de artă și cinci numii, bărbați și femei, așezate în sicriu din lemn de Sycomore, acele cari sunt cu mâinile încrucișate mai bine, sunt conservate; și ați după mii de ani le-a mai ramas dinții și părul. Mumia unei femei, care, precum arată inscripțiunea, a fost aflată în Nubia, are în grumazi o catenă cu mai multe amulete.

În patru sale se află obiectele antice de bronz. În partea din etagiu e biblioteca grandioasă și galeria picturilor.

În sala lui Canova stă statua colosală alui Napoleon I și a mamei lui Napoleon, Letitia Ramolino, înai departe bustul lui Carol V, alui Bernini și a pontificelui Paul III Farnese, Francisc de Assis îmbrățișând crucea, Mântuitorul lumii și altele. Sute și mii de statue, statuete și busturi se află în muzeul acesta, toate sunt tot atâtea capuri d'operă acelor mai celebri artiști, de cari aci nu ne putem ocupa, — nu, pentru că ar fi prea monoton pentru cetitor a petrece într'un muzeu — fie acela cât de frumos și bogat — până la oboseală.

(Va urm.)

T. BULC.

C u g e t ă r i.

Convorbirea e o orchestră intelectuală, în care toate instrumentele trebuie să-și facă partea, dar nu toate de odată.

*

Omul nimic nu dă mai cu ușurință ca sfaturi.

*

Drumul către celebritate ca și cel către cer, e plin de greutate.

*

Încrederea proștilor e tot așa de nesleită ca și născocirea șireților.

*

Vrei să fii mulțumit un moment? Resbună-ți. Vrei să fii fericit multă vreme? Iartă.

*

Justiția fără putere este neputincioasă; puterea fără justiție este neomenoasă.

*

Unii se pleacă pentru a păre mai mari.

¹ Asiniu Pollio, guvernorul Galiei transpadane dimpreună cu Mecenate a călătorit la Brundisium, ca să împace pe Octavian cu Antoniu, ce le-a și succes.

Convorbiri igienice.

Cum trebuie să lucrăm într'un chip mai sănătos și mai puțin stricăcios pentru organismul nostru?

II

Lumina.

Un alt factor principal pentru existența noastră e lumina. Însemnătatea luminei pentru existență o dovedește mai bine fiecare plantă. În lipsa ei, aceasta se veștețește, sub influința ei, incolțește, crește și înflorește. Astfel și pentru om. Ochiul formează unul dintre cele mai de căpetenie, mai nobile și mai gingașe organe ale noastre. De ei avem trebuință necondiționată la isprăvirea tuturor lucrurilor noastre; de ei deci să grigim mai mult. Să căutăm să-i apărăm de toate influințele stricăcioase, ca astfel să nu pierdem nici măcar câtuș de puțin din puterea noastră de vedere. Îndată ce nu vedem mai mult bine, nici nu putem lucra cu spor și astfel vom fi osândiți la o existență destul de miserabilă. Adevărat, că toți aceia, cari au ochi slabi, se înarmează cu diferiți ochilari, e înse tot atât de adevărat și aceea, că oamenii aceștia cu ochii lor de jumătate artificiali nici când nu vor fi în stare să lucreze atâta, ca și cei cu ochi naturali. Pe de altă parte înse, dacă ni-e dat să împiedicăm influințele stricăcioase, cari ne slăbesc vederea, trebuie cu ori ce preț s'o și facem aceasta. Cari n'o fac aceasta, acestora puțin le pasă de sănătatea lor și deci drept respălat, le slăbesc ochii.

Vederea localităților noastre de lucru are să fie acomodată lucrărilor, cari avem să le isprăvim. Isprăvirea ușoară, corectă și exactă a unor lucruri pretind mai multă vedere; la altele avem trebuință de mai puțină. Cu o vorbă, între toate împregiurările e mai bine, dacă toate localitățile noastre de lucru sunt mai mult vederoase, decât mai puțin. Numai în astfel de localități nu ne încordăm ochii.

În localități întunecoase nu-i iertat să lucrăm. În acestea pentru de a pute lucra, trebuie să ne încordăm ochii și astfel încetul cu încetul tot mai mult ni se slăbește vederea. Tot din acest punct de vedere, sunt de condamnat toate școalele întunecoase. În acestea se crește o generație întreagă toată scurtă de vedere. Toți băieții, cari umblă în astfel de școale, devin cu sila scurți de vedere. Da, cu sila, pentru că de ar fi acestea vederoase, băieții n'ar fi siliți să-și încoarde ochii și astfel în toată viața lor s'ar bucura de ochi buni, sănătoși și ageri. Toate școalele acestea ar trebui momentan închise și organelor competente ar trebui să li se croiască o pedeapsă pe cât se poate aspră, pentru că nefericesc alătea și mai alătea ființe fragede. Încordarea aceasta într'atâta ne slăbește ochii, întrucât provoacă încetul cu încetul schimbări în funcțiunea normală a nervului optic (de vedere) și a mușchilor din ochi. Prin mijlocirea nervului de vedere se nasc în creierul nostru icooul clare despre toate cele vădute; iar cu ajutorul mușchilor bulbal ochiului își poate schimbă forma, adecă ochiul se poate acomoda. Diferențelor schimbări ale bulbului ochiului nostru avem să le mulțumim, că putem vedé obiectele foarte aproape de noi cele mai departe și cele de tot departe. Pe lângă vre-o schimbare înse în mehanismul acesta — precum se întâmplă aceasta în urma încordării consecutive a ochilor nostri — nici nu mai putem vedé curat și bine. Încordarea aceasta are înse pe de altă parte și

asupra creierului o influință stricăcioasă. Încordându-ne ochii și atenția prea tare, se și adună mai mult sânge în creier. Cantitatea aceasta de sânge împedică circulația normală a sângelui din creier, circulația decurge prea încet și 'n consecință ne cauzează dureri de cap, oboseală, deprimare și altele. Fiecare deci, care vrea, ca 'n toată viața lui să aibă ochi buni și ageri, isprăvească-și lucrurile sale în localități vederoase, căci nu-mai astfel va puté să vadă bine, ce are să lucreze.

Lumina prea tare, prea intensivă e tot atât de stricăcioasă, ca și cea prea slabă. Din acest motiv sara, când lucrăm la lumina lampei, trebuie să grigim ca razele luminei să nu ne pice drept în ochi. Spre acest scop e mai bine, dacă punem pe lampă un apărător făcut exclusiv din hârtie verde. Aceasta opreșce pe de o parte, ca lumina să ne atingă drept ochii, iar pe de altă parte prin el lumina nu se va respira în toate părțile, ci pică în abundență pe locul și pe lucrurile de lucrat.

Cine vrea să-și vâpsească odaia, țină cont înainte de toate de vederea naturală din ea. Conform gradului acestuia de vedere, aleagă-și apoi colorile, cari pot fi sau mai deschise sau mai închise. În privința aceasta numai doué colori sunt, cari au o influință mai puțin stricăcioasă asupra ochilor nostri, acestea sunt culoarea albă și cea verde. Toate celelalte colori, dar mai vartos cele vioi și pistruițe ne strică într'o măsură mai mare sau mică ochilor. Acestea să nu le folosim sub nici un preț pentru vâpsirea odăilor noastre. O datină deamă numai de condamnat și foarte mult lătită e, că cu scopul de a ne înfrumuseță odăile, acoperim ferestrele cu perdele. Acestea ar trebui, ca odată și pentru totdeauna să le scoatem din locuințele noastre, căci ele opresc pe de o parte intrarea luminei atât de prețioasă și astfel ne întunecăm cu dinadinsul odăile; pe de altă parte sunt înse un loc eminent potrivit, pentru ca în ele să se incuibe mii și mii de microbi, cari toți ne atacă sănătatea și cari — ori și cât de tare și de bine am bate și scutură perdelele — nu-i putem estirpă din ele. Tot în sensul acesta trebuie să condamnăm folosirea covoarelor așternute pe cât se poate numai de groase și de mari pe podele locuințelor noastre și încă multe alte decorațiuni, toate articlii ne lux. Toate acestea ne costau numai bani grei și 'n schimb prin ele — întrucât microbii incuibați îi inspirăm foarte ușor — ne ruinăm sănătatea.

Dⁿⁱ CORIOLAN NEDELCU'

Stă pe loc! Humboldt discută odată cu un preot despre învêrtirea pământului. — Prostii! ȕicea popa. Pământul stă pe loc și soarele se învêrtește. Iată tot. — Nu, părinte, e din potrivă. — Mie-mi spui? Și apoi, me rog, nu spune și biblia că soarele se învêrtește. Nu șcii că Isus Navi, când a intrat în Palestina, a rugat pe Dȕeu să oprească soarele în loc, ca astfel să fie doué ȕile una după alta? Ei, cum ar spune biblia că soarele s'a oprit? — Așă e! Eu nu ȕic că soarele nu s'a învêrtit, și că Dȕeu într'adevăr a oprit soarele în loc la rugarea lui Nevi, — Ei veȕi? ȕise popa triumfător. — Da! Dar asta e dovadă pentru mine! respunse Humboldt. Nicăeri în biblie nu se spune că Dȕeu a pornit soarele iarăș înainte. S'a oprit în loc odată și de atunci a ramas în loc.

SALON.

Cronică literară.

— Dl Tit Maiorescu despre noi. Tinerii nostri poeți. —

Toți criticii de dincolo, începând cu dl Gherea-Dobrogeanu și cu dl Tit Maiorescu, pun în afară de ori ce îndoială *sărăcia mișcării literare* contemporane la noi Români. Pricina acestei secete și-o esplică în diferite chipuri, după cum le-o îngăduie și împune sistemul critic urmat de fiecare. Toți cad înse de acord asupra unei constatări: că n'avem talente mari, scriitori geniali, cari să înghebeze curent, epocă. În schimb înse se lățește proletariatul literar; talente inferioare, condeie, dirijate mai mult de o sinceră voință decât de schinteia genialității, posed terenul.

Faptul acesta, numit de dl Gherea „pe cât de trist, pe atât de adevărat“, — n'are să ne surprindă. Astfel de ere staționare se găesc în istoria evoluției culturale a ori cărui popor.

Ne surprinde înse împregiurarea, că unul dintre savanții critici români, dl Tit Maiorescu, ne scoate pe noi Români din Transilvania și Ungaria dintre limitele acestei secete literare, reducându-o numai la Români de dincolo de Carpați. În numărul 2 al „Convorbirilor“ din anul acesta dl Maiorescu scrie următoarele :

„Tocmai în momentul, când dincoace de Carpați (în România) par a se fi sleit puterile literare după producerea relativ mare din anii 1870—1890 *Românii de dincolo primesc impulsivitatea dată de noi și continuă ei înșiși mișcarea*“

În înțelesul acestei afirmații deci noi Români din Ardeal și Ungaria, la impulsivitatea primită de era Alexandri-Eminescu, am fi luat firul mișcării literare cam de la anul 1890 începând. Ardealul și Ungaria ar fi devenit deodată arie prielnică literaturii.

Ne-am bucură să fie astfel. Durere înse că temeiul n'avem să ne bucurăm. Eminentul nostru critic prea ne-a privit cu ochi simpatici modestele noastre începuturi, prezentându-le în lumina aceasta. Și chiar pildele ce le citează îi sunt contrare afirmațiunii dsale.

Se provoacă dl Maiorescu la Slavici. Ei, dar activitatea literară a dlui Slavici a cădut chiar în epoca lui Eminescu și e mai mult ca un deceniu decând Slavici nu mai produce. Se provoacă la Lucreția Suciul, — o poetă a cărei musă de mult a încetat să cânte și să fie ascultată. Dl Coșbuc de-asemena nu mai este specific al nostru. Noue ne scriea înainte de 1890 și atunci ne eră mai drag chiar ca acum; atunci ne scriea baladele și idilile rupte din inimă de ardelean; musa lui de-atunci, copila naivă de țeran, începe înse acum a îmbrăcă vestiment de capitală . . . Regretatul Nița Popovici, pe care dl Maiorescu l-a scos la iveală, a fost o steluță trecătoare. Remâne dl Onițiu, cu ale cărui nuvele putem să ne mândrim, — dl Maiorescu a binevoit a le clasifică numai drept „încercări novelistice“.

Unde e deci mișcarea noastră literară de la 1890 încoace, ce ne-o atribuie distinsul critic? Doar nu va

susține că ea este reprezentată prin repositul Victor Vlad Delamarina?

Nu, nu . . . Să nu ne închipuim că avem aici o mișcare literară care ar pute fi socotită ca continuare a mișcării literare ce a esistat în România înainte de anii 1890. Dl Maiorescu a privit de sigur cu prea mult optimism în depărtare și la tot casul cu prea mare pesimism în giurul seu.

*

Am fi noi destul de mulțumiți cu noi, dacă am fi în aceeaș „decadență literară“ ca frații nostri din România liberă. De la anul 1890 încoaci au scris acolo bărbați ca Zamfirescu, Caragiale, Stavri, Gheorghe din Moldova, I. N. Roman, Stăncescu, în timpul mai nou H. Lecca, R. D. Rosetti etc. O pleiadă de scriitori, a căror valoare nici decât nu poate fi nesocotită.

În fața acestora noi pe cine putem pune?

Bărbați de valoarea lor la nici un cas. Tot ce s'a produs la noi de un deceniu încoaci sunt cu puține excepții începători ca fond, formă și îndeosebi ca limbă. Dacă dl Maiorescu numește și numele lui Onițiu „încercări“, ce să putem dice despre celelalte produse cari stau cu mult îndărătul acestor încercări?

În timpul din urmă au apărut la noi, ce-i drept, în scurt interval mai multe volume de poesii, încât judecând după mulțimea lor, ai mai pute vorbi de o „mișcare literară“. Autorii înse sunt toți tineri, cari, abia trecuți peste pragul școalei, și-au adunat la un loc încercările de la liceu și și le-au dat în vileag. Unii cu puțin talent în potrivirea rimelor, alții simpli înlănțuitori de cuvinte, — cu toții înse au debutat deja prin foiletoanele ȝiarelor noastre cotidiane. Vădându-se odată prin ȝiare, ei capătă poftă a briliă cu volume, coala frumos tipărite. Lipsa de control și de spirit critic la gazetarii nostri stărnește pe urmă speranțe, curaj și încredere la începători, cari nu înfrunesc nici o garanță pentru vreo prestațiune literară de valoare. Astfel s'a întemplat bunăoară, că în ȝilele aceste un tiner din clasa VII liceală și-a tipărit o colecție de epigrame (epigrame!) având preza mare fiduție în împregiurarea, că o foaie i-a publicat vreo câteva din aceste așa numite epigrame.

Dintre poeții nostri începători, în rëndul înteu trebuie amintit dl Aurel Ciato, al cărui volum conține și unele versuri drăgălașe. Numai regretă se poate, că autorul s'a grăbit atât de mult cu apariția sa în volum. Putea să mai aștepte vreo câțiva ani, ca să poată ține însuși o mai severă judecată asupra productelor sale. Poesia lui Ciato e dragostea cu capriciile ei din april: jele și seninătate.

O altă colecție de poesii e cea din „Juvenilia“ dlui Sextil Pușcariu. Pușcariu este unul dintre cei mai buni prosatori tineri ai nostri. Scrie — pentru împregiurările de aici — o surprindător de bună românească și nuvelele dsale se cetesc — cel puțin ca limbă — foarte bine. Are înse păcatul de a se fi inspirat prea fără nici un rost de literatură naturalistă atât de străină literaturii noastre și nu imitează pe giganții naturalismului ei pe obscurii revistelor germane. Poet original dl Pușcariu nu este. Pe cât de slăbuțe îi sunt înse versurile proprii, pe atât de reușite îi sunt traducurile, — cari, nu știu pentru ce, nu le-a luat în colecție. A traduce bine e un fenomen rar la noi și dl Pușcariu ar face literaturii române un bun serviciu, publicând aȝi-mâne bunăoară un volum de poesii din Heine în frumoasă traducere românească. Aceste ar trezi atențiune și dragoste față de literatura germană,

pe când imitațiile dsale naturaliste n'au nici o noimă.

Cunoscute nume sânt și ale dnilor Emilian Sabo și Traian Mihaiu. Ambii au umplut foiletoanele diarelor cu versuri. Ambii autori de volume. Cel dintău scăldat în lacrimi, cel din urmă fără culoare. Un picur de talent au ambii. Dl Mihaiu se luptă încă cu greutatea limbei, iar dl Sabo e osândit de musă, a se mișcă într'un cerc de tot îngust de reflexii subiective asupra dragostei amare...

Acestia sânt dintre cei cu volume. Mai sânt apoi încă o droaie de „dii minorum gentium“.

Hotărit că așa cum sânt, avem motiv să ne bucurăm că-i avem. Dacă nu altceva, ei dovedesc voință de producere și o voință tare împreună cu zel și îngrijire duce la rezultate. Sântem înse departe a-i pute compara cu scriitorii de peste munți, sau a ne închipui, că prin o astfel de activitate literară a unor puteri de felul acesta am *adaus* ceva la literatura românească. Mai întău trebuie să ne ridicăm la sferile artei, unde durere, încă n'am ajuns, și numai atunci vom pute primi complimentul dlui Maiorescu, că acum stăm noi în fruntea mișcării literare.

IL. CHENDI.

Convocare.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național-român își va ține adunarea generală din ăstan în orașul Hațeg în zilele de duminică și luni în 24 maiu (5 iunie) și 25 maiu (6 iunie) a. c. cu următoarea programă:

I. Ziua primă în 24 maiu (4 iunie,) duminică.

1. Președintele va deschide adunarea generală la 10 ore a. m.
2. Se aleg 2 notari pentru ședințele adunării.
3. Secretarul va ceti raportul comitetului societății asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.
4. Se alege o comisiune de 5 membri pentru propuneri și raportul comitetului se predă acestei comisiuni spre examinare.
5. Casarul societății va ceti raportul despre starea casei cu sporul dela ultima adunare incoaci și peste tot despre averea societății.
6. Se va alege o comisiune de 5 membri pentru examinarea raportului casarului.
7. Se va alege o comisiune de 2 membri, cari în înțelesul §. 4 din statutele societății vor câștigă membri fondatori, ordinari și ajutători pentru societate.
8. Se vor ceti discursuri corespunđătoare scopului societății sau de altă materie literară, ce sânt a se insinua președintelui înainte de adunare.
9. Președintele inchide adunarea.

II. Ziua a doua 2/14 iunie, luni.

1. Președintele deschide ședința și protocolul ședinței precedente se va ceti și autentică.
2. Raportul comisiunii pentru câștigarea membrilor noi.
3. Raportul comisiunii asupra socotelilor casarului.
4. Raportul comisiunii asupra raportului comitetului societății și insinuarea propunerilor în interesul fondului.

5. Se va decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1899.

6. Alegerea comitetului pentru un nou period de trei ani.

7. Se va alege o comisiune de 3 membri pentru autenticarea protocolului din ședința II.

8 Președintele va inchide adunarea.

Învităm la această adunare generală a societății pentru crearea unui fond de teatru național-român pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai acestei societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprigini-torii culturai românești.

Din ședința comitetului ținută în Brașov la 14/26 aprilie 1898.

Iosif Vulcan m. p.
președinte.

Vasile Goldiș m. p.
secretar.

LITERATURĂ și ARTE.

Serată literară-musicală română în Budapesta.

Societatea Petru Maior a tinerimei române din Budapesta va arangia la 19 maiu n. o serată literară-musicală, urmată de dans, sub patronatul dlui dr. Alexandru Mocsoni de Foen, în reduta orășenească. Începutul la orele 7^{1/2} seara. DAMELE sânt rugate a se presintă în toaletă de serată sau în costum național. Programă: 1, Cuvânt de deschidere, rostit de președintele societății. 2, a, „Primăvara“, de N. Popovici. b, „Căt e țara“ de I. Vidu; esec. de corul societății. 3, „Aria Gertrudei“ din opera Hamlet de Thomas, cântată de domnișoara Valeria Pop, acompaniată la pian de dșoara Clotilda Olteanu. 4, „Petru Maior“ disertațiune de Iosif Enescu, stud. fil. 5, „Fantasie Impromptu“ de Chopin; executată la pian de dșoara Virginia Gall. 6, a, „Despărțirea vânătorului“ de Mendelsohn-Bartholdy. b, „Noaptea“ de N. Popovici; esec. de corul societății. 7, „Poiana farmecătoare“ de V. Alexandri, declamată de dșoara Ecaterina Mezei. 8, „Ilustraziune romana“ rhapsodie de Carol R. Karras; executată la pian de dșoara Clotilda Olteanu. 9, a, „Flori de nufăr“ de I. Mureșan. b, „Mugur mugurel“ de G. Dima, cântate de dșoara Valeria Pop. 10, „Mama Anghelușa“ canțonetă de V. Alexandri, predată de Simion David, rig. în medicină. 11, „Marșul cântăreților“ de N. Porumbescu; executată de corul societății.

Teatrul Național din București. În ultima sa ședință, comitetul Teatrului Național din București a luat hotărârea de a nu mai permite reprezentarea pieselor originale sau traduse de persoanele făcând parte din administrația teatrului.

Serată teatrală în Sângeorgiul-român. Inteligența română din Sângeorgiul-român a arangiat în duminica Tomei o serată teatrală. Serata s'a început cu un chor, apoi s'au jucat piesele „Drumul de fer“ și „Cinelicin“ de Alexandri. Între ele eră să se declameze poesia „Noi vrem pământ“ de G. Coșbuc, înse solgabireul n'a dat voie. După reprezentația teatrală a urmat un dans vesel.

Massillon în românește. Dl Ioan Genț, preot gr. c. în Haieu (Hájó) lângă Oradea-mare, aduce la cunoștință că a dat sub tipar tomul I al predicilor nemuritorului orator francez *Massillon*, episcop de Clermont și membru al Academiei franceze. Cartea va cuprinde circa 370—400 pagini, 8° mare, va fi tipărită pe hârtie fină, va fi ornată cu portretul ilustrului au-

tor, și va avea un exterior prea-frumos. Ea va apărea pe la finea lunii mai a. c. st. n., și numai decât se va expediă domnilor abonați. Abonamente se primesc încă până în 20 mai a. c. cu aceleași prețuri preafavorabile ce au fost indicate în invitarea de abonament, adică 2 fl. 10 cr. cu expedițiune recomandată; pentru România și străinătate 5 lei 25 bani, și 5 lei 50 bani. Alumnii seminarelor teologice o vor primi pentru prețul scăzut de 1 fl. 60 cr. Domnii colectanți de la 10 exemplare vor primi unul gratuit. După aparițiunea operei prețul unui exemplar va fi pentru Austro-Ungaria fl. 2.50, pentru România și străinătate lei 6.50. Acei prea stimați domni, cari vor răspunde costul abonamentului înainte de aparițiunea operei, vor primi cartea francată sau recomandată după modalitatea aleasă de dânsii; iar aceia cari nu vor trimite prețul abonamentului înainte, o vor primi cu rambursă (Nachname, utánvétel.)

C E E N O U ?

Școlri personale. *Regele și regina României* au sosit sâmbăta trecută de la Abbazia la București; principele Ferdinand și principesa Maria se vor întoarce în curând. — *Părintele Constantin Gurban*, protopresbiter în Buteni, a obținut majoritatea la alegerea de protopresbiter în Boroșineu. — *Dl Artemin Codarcea*, noul protopop gr. c. în Turda, a fost instalat în 1 mai. — *Dl Paul Bogdan* terminând școala superioară agronomică din Viena, ramul agricol și făcând ultimul rigoros, a obținut diplomă.

Constituirea Bihorenel. Joi la 12 mai s'a ținut în Oradea-mare adunarea constituantă a noului institut de credit și economii „Bihoreana, luând parte un număr foarte mare de acționari, până și din comitatele Arad și Sălagiu, sub presiunea dlui Iosif Roman avocat, notari dnii dr. Coriolan Pop avocat și Andrei Horvath preot gr. or. Fundatorii au raportat, că în loc de 2000 de acțiuni s'au semnat 3000; în urmarea acesteia capitalul social s'a urcat la 300.000 fl. S'au votat statutele. Fondatorii, susținându-și dreptul d'a alege prima direcțiune, aceasta s'a compus astfel: Nicolae Zigre, Iosif Roman, Moise Neș, Iosif Vulcan, Vas. Ignat. dr. Coriolan Pop, Petru Pantea, dr. Aurel Lazar, Iosif Moldovan, Andrei Horvath. În comitetul de reviziune s'a ales dnii Toma Păcala, Savu Raicu, Samuil, Ciceronescu, dr. Ioan Nichita, dr. Ioan Buna. În urmă direcțiunea s'a constituit alegându-se președinte Iosif Vulcan, vicepreședinte Nicolae Zigre, director executiv dr. Coriolan Pop. După adunare a urmat un prânz comun, cu mare entuziasm. Din locuri mai depărtate au luat parte dnii George Pop de Băsești din Băsești, Andrei Cosma directorul executiv al „Silvaniei” din Șimleu, dr. Ioan Nichita avocatul „Silvaniei”, dr. George Vuia președintele direcțiunii institutului „Victoria” din Arad, Mihaiu Veliciu adv. în Chișineu, George Feier avocat în Boroșineu și alții.

Reuniunea femellor române din Sibiu se va întruni în adunare generală la 3/15 mai, sub presiunea dnei presidente Maria Cosma, secretar dl dr. N. Vecerdea. Se va citi raportul comitetului, se va revizui raportul financiar, se va stabili bugetul anului viitor și se vor discuta propunerile comitetului în legătură cu raportul seu.

Memoria lui Alexandri în Bucovina. Corpul profesoral al gimnaziului superior de stat din Cernăuți a luat deciziunea să aranjeze o serbare școlară în memoria poetului Alexandri. Serbarea aceasta are să se țină la 19 mai în sala de gimnastică a nimitului gimnaziu. Prețul de intrare o coroană. Venitul este destinat în folosul societății școlare „Impăratul Francisc Iosif”.

Găcitură de șac.

șan.	ge'i	Neu-	De			na,	aur	cu
A.	dată	se	Ioan Borlea.			prind	mă-	se
scris	re-	le-	cu	cel	Se	dar	mă-	de
in	mou-	o-	ria	cit.	măr-	rul	nu-l	vêd
bënd	se	Din	ce-i	fiu	la	Se	ta	me-
rul,	feri-	ducă	Și	tu-	feri-	fost	fost	veac
n'a-	care	rea	fi	ar	ce-	din	nit,	si-
ci-	păhar	vine	ță,	rul,	de	ur-	am	m'a
Au	na,	și	lipsi	ar	când	Așa	plân-	pun
fi	ar	n'ar	La	via-	ama-	se	de	pe
de	nou?	lumi-				ge,	vina?	voi
veni	mai	ce-				me	cine	Un*

Se desleagă după săritura calului, începând cu silaba semnată cu steluță.

Termenul pentru deslegare e 1 iunie. Ca totdeauna și de astă dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea logogrifului din nr. 6:

Francia
Emilian
Numesc
Ineu
Capernaum
Ialomita
Equator
Nazaret
Indieni
Ioan

Literele inițiale cetite de sus în jos dau cuvântul „fenicienii”, — finalele cetite asemenea, de sus în jos, numele „Ancu Martin”.

Deslegare bună n'am primit de la nimeni.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Proprietar, redactor răspunzător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. mai 1898.

Cluj—Oradea-Mare—Budapesta.						Budapesta—Oradea-Mare—Cluj.							
		Accel.		Person.		Mixt.			Accel.		Person.		Mixt.
Cluj	pleacă	11 01	5 28	7 —	6 12	—	Budapesta	pleacă	9 15	2 15	5 45	8 30	—
Huedin	"	12 20	6 40	8 37	7 54	—	Nagy-Káta	"	10 20	3 25	7 54	10 16	—
Ciucea	"	12 52	7 09	9 19	8 32	4 40	Szolnok	"	11 19	4 23	9 27	11 31	—
Bucea	"	—	—	9 33	8 51	5 13	P.-Ladány	"	12 55	5 55	11 53	2 —	5 —
Bratca	"	—	—	9 50	9 10	5 38	Bárand	"	—	—	12 07	2 12	5 17
Vad	"	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	Sáp	"	—	—	12 24	2 27	5 38
Aleşd	"	†1 48	†7 59	10 25	9 48	6 42	Berettyó-Ujfalu	"	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04
Teleagd	"	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd	"	—	—	1 —	3 —	6 21
F. Oşorheiü	"	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes	"	—	—	1 14	3 12	6 37
Velenţa	"	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors	"	—	—	1 28	3 25	6 56
Oradea-Mare	soseşte	2 30	8 38	11 17	10 44	8 —	Bihar-Püspöki	"	—	—	1 36	3 32	7 08
Oradea-Mare	pleacă	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Oradea-Mare	soseşte	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22
Bihar-Püspöki	"	—	8 51	11 42	11 15	2 37	Oradea-Mare	pleacă	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22
Bors	"	—	—	11 50	11 22	2 48	Velenţa	"	2 25	—	2 30	4 05	1 31
M.-Keresztes	"	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Oşorheiü	"	—	—	2 41	4 16	1 46
M.-Peterd	"	—	—	12 15	11 50	3 38	Teleagd	"	2 50	7 43	3 03	4 38	2 19
Berettyó-Ujfalu	"	3 18	9 22	12 29	12 05	4 16	Aleşd	"	†3 04	†7 56	3 21	4 56	2 50
Sáp	"	—	—	12 47	12 28	4 49	Vad	"	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32
Bárand	"	—	—	1 01	12 42	5 15	Bratca	"	—	—	4 06	5 43	4 08
P.-Ladány	"	3 56	10 03	1 34	1 19	5 31	Bucea	"	—	8 51	4 27	6 04	4 36
Szolnok	"	5 32	11 44	3 35	2 37	—	Ciucea	"	4 16	9 07	4 58	6 31	5 03
Nagy-Káta	"	6 34	12 41	4 45	5 —	—	Huedin	"	4 52	9 37	5 32	7 16	—
Budapesta	soseşte	7 50	1 50	6 20	7 —	—	Cluj	soseşte	5 55	10 37	6 39	8 33	—

Oradea-Mare—Seghedin.						Seghedin—Oradea-Mare.					
		Person.		Mixt.				Person.		Mixt.	
Oradea-Mare	pleacă	10 20	4 25	7 30	—	Seghedin	pleacă	3 45	10 25	6 40	—
Ósi	"	10 30	4 36	7 44	—	H.-M.-Vásárhely	"	4 44	11 05	7 57	—
Less	"	10 48	4 56	8 06	—	Orosháza	"	5 39	11 54	9 38	—
Cefa	"	11 03	5 12	8 29	—	Ciaba	"	7 —	2 33	4 50	—
Salonta	"	11 26	5 37	9 08	—	Giula	"	7 27	3 05	5 26	—
Kötegyán	"	11 46	†5 57	9 37	—	Sarkad	"	7 47	3 27	5 56	—
Sarkad	"	11 57	6 09	9 51	—	Kötegyán	"	†7 56	3 39	6 09	—
Giula	"	12 21	6 34	10 21	—	Salonta	"	8 —	4 10	6 47	—
Ciaba	"	2 10	7 22	4 42	—	Cefa	"	8 42	4 34	7 18	—
Orosháza	"	3 10	8 32	5 48	—	Less	"	9 04	5 —	7 51	—
H.-M.-Vásárhely	"	4 00	9 26	7 —	—	Ósi	"	9 21	5 19	8 16	—
Seghedin	soseşte	4 35	10 20	7 55	—	Oradea-Mare	soseşte	9 32	5 30	8 31	—

Oradea-Mare—Arad.						Arad—Oradea-Mare.					
		Person.		Mixt.				Person.		Mixt.	
Oradea-Mare	pleacă	10 20	4 25	7 30	—	Arad	pleacă	5 10	11 20	9 25	—
Ósi	"	10 30	4 36	7 44	—	Curtici	"	5 39	11 49	10 07	—
Less	"	10 48	4 56	8 06	—	Ciaba	"	6 40	12 54	11 50	—
Cefa	"	11 03	5 12	8 29	—	Giula	"	7 27	3 05	5 26	—
Salonta	"	11 26	5 37	9 08	—	Sarkad	"	7 47	3 27	5 56	—
Kötegyán	"	11 46	†5 57	9 37	—	Kötegyán	"	†7 56	3 39	6 09	—
Sarkad	"	11 57	6 09	9 51	—	Salonta	"	8 28	4 10	6 17	—
Giula	"	12 21	6 34	10 21	—	Cefa	"	8 42	4 34	7 47	—
Ciaba	"	2 23	7 17	4 32	—	Less	"	9 04	5 —	7 51	—
Curtici	"	3 28	8 20	5 38	—	Ósi	"	9 21	5 19	8 16	—
Arad	soseşte	3 55	8 47	6 05	—	Oradea-Mare	soseşte	9 32	5 30	8 31	—

Numerii cei groşi înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.